

A k a d e m i c k ý BULLETIN

1/94

AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY

Z 16. zasedání Akademické rady AV ČR

16. zasedání Akademické rady se konalo 21. prosince 1993 a řídil je předseda AV ČR R. Zahradník.

Písemný návrh na svolání, program a zabezpečení III. zasedání Akademického sněmu AV ČR (bod III) uvedl R. Zahradník s tím, že je předkládán v souladu se Stanovami AV ČR. V diskusi byla vznesena doporučení k organizaci a časovému rozvržení voleb. AR v souladu s článkem 11 Stanov AV ČR svolává III. zasedání Akademického sněmu AV ČR na úterý 22.2.1994 podle předloženého návrhu a navrhuje mu tento program jednání:

1. Zahájení, schválení programu zasedání a volba pracovních komisí Akademického sněmu

2. Zpráva o činnosti AR za období od posledního zasedání Akademického sněmu a o dalších aktuálních otázkách - referuje R. Zahradník

3. Výroční zpráva o činnosti AV ČR za rok 1993 - referuje R. Zahradník

4. Zpráva o stavu přípravy vědní koncepce AV ČR - referuje B. Velický

5. Zpráva o výsledcích redukce pracovišť, o čerpání finančních prostředků a o počtu pracovníků v jednotlivých ústavech k 31.12.1993 - referuje V. Petrus

6. Návrh rozpočtu AV ČR na rok 1994 a jeho rozpisu na pracoviště - referuje V. Petrus

7. Zpráva Dozorčí komise Akademického sněmu - referuje J. Kamarád

8. Návrh novelizace Stanov Grantové agentury AV ČR - referuje E. Paleček

9. Doplňovací volba člena AR

10. Volba části členů příštího Akademického sněmu podle čl. 8, písm. e) a f) Stanov AV ČR

11. Schválení usnesení a závěr zasedání

K zabezpečení tohoto návrhu programu Akademického sněmu AR uložila konkrétní úkoly svým členům.

Písemný návrh, obsahující **základní principy zavedení nezávislého hodnocení vědeckých pracovišť ve smyslu Stanov AV ČR a transformačního projektu** (bod IV), podrobně zdůvodnil B. Velický. Návrh vychází z připomínek vědeckých pracovišť a členů Akademické a Vědecké rady. Důraz je nutno položit na to, aby hodnocení nebylo chápáno jako další decimující akce pro pracoviště, ale jako základní instrument integrující funkce Akademie při uplatňování její vědní koncepce. Z toho vychází i navrhovaný způsob uplatnění systému objektivního a přísného hodnocení, nezávislost grémia apod. V obšírné rozpravě byla oceněna kvalitní a promyšlená příprava zásad a dalších připravených podkladů. Dále byly vyjasněny některé otázky a dohodnuty úpravy formulací. AR schválila Zásady systému nezávislého hodnocení vědeckých pracovišť AV ČR podle předloženého návrhu s připomínkami a uložila B. Velickému uveřejnit v Akademickém bulletinu informaci o postupu jejich přípravy, L. Kopřivovou vydat schválené zásady jako interní směrnici AV ČR s tím, že revizi jejího konečného znění provede B. Velický, a V. Petrusovi zajistit finanční prostředky pro činnost spojenou s hodnocením pracovišť na základě přijatého systému.

Písemný materiál obsahující **Návrh základních požadavků na hodnocení vědeckých pracovišť** (bod V) uvedl B. Velický v souvislostech předchozího jednání o zásadách systému nezávislého hodnocení. Součástí návrhu jsou závazné otázky, stanovené pro všechna pracoviště, a obecně závazná a specifická kriteria pro hodnocení jednotlivých pracovišť, která budou upřesněna v sekčích. V diskusi bylo doporučeno zejména doplnit navržené základní otázky o pedagogickou činnost, kriteria o účast významných

zahraničních vědců na ústavu a dále umožnit předkládání podkladů pro hodnocení za delší časové období. AR schválila základní požadavky na hodnocení vědeckých pracovišť AV ČR ve formě soupisu závazných otázek pro osnovu osvědčení vydávaného vědeckému pracovišti AV ČR Akademickým hodnotitelským grémii a soupisu kriterií pro hodnocení pracovišť podle předložených návrhů s připomínkami a uložila H. Illnerové, K. Jungwirthové a V. Heroldovi neprodleně oznámit základní požadavky na hodnocení jednotlivým vědeckým pracovištěm a vyzvat sekce k podání návrhů na kriteria specifická (ve lhůtě do 31.1.1994).

B. Velický informoval, že **přehled návrhů na složení Akademického hodnotitelského grémia** vychází z návrhů ústavů a členů Akademické a Vědecké rady (bod VI). První výběr ze 385 shromážděných návrhů, při němž bylo usilováno o funkčnost a operativnost grémia a o maximální účast externích vědeckých pracovníků včetně zahraničních, byl posuzován ve skupinách Vědecké rady a poté na jejím plenárním zasedání. Diskuse byla věnována především otázce výběru předsedy a místopředsedy grémia, kteří by měli být významnými osobnostmi české vědy v evropské dimenzi. Ke zvážení bylo doporučeno, aby okruh kandidátů na tyto funkce byl rozšířen i o členy Vědecké rady AV ČR. AR vzala na vědomí návrh Vědecké rady na ustavení a složení Akademického hodnotitelského grémia, přijala jako základ pro postup při jmenování zásady uvedené v důvodové zprávě, jmenovala do nominační komise AHG za Akademickou radu R. Zahradník, K. Jungwirtha, H. Illnerovou a V. Herolda s tím, že dalším členem je předseda Vědecké rady B. Velický. AR uložila B. Velickému jmenovat do nominační komise za Vědeckou radu stejný počet členů. Nominační komisi uložila provést nominaci Akademického hodnotitelského grémia, prostřednictvím sekretariátu příslušných vědních oblastí zjistit souhlas navrhovaných osob a předložit definitivní návrh na jmenování grémia AR na její zasedání 25.1.1994. R. Zahradníkovi uložila svolat do 14 dnů po jmenování Akademického hodnotitelského grémia jeho první zasedání.

Písemný návrh Stanov a Jednacího a volebního rádu GA AV ČR (bod VII) uvedl E. Paleček, který mj. konstatoval, že v souladu s usnesením II.zasedání Akademického sněmu AV ČR byla provedena novelizace textu Stanov podle došlých připomínek. Rovněž byly akceptovány meritorní připomínky Dozorčí komise a Vědecké rady. V diskusi bylo doporučeny dílčí formální úpravy textu. AR přijala předloženou verzi Stanov a Jednacího a volebního rádu GA AV ČR s připomínkami a souhlasila s jejím předložením III.zasedání Akademického sněmu AV ČR.

E. Paleček informoval, že předložený návrh **Zásad interního grantového systému** v AV ČR (bod VIII) obsahuje úpravu zásad, zejména v náležitostech způsobu hodnocení a ukončování grantových projektů. V diskusi byl vznesen k uvážení námět, aby Interní grantová agentura působila jako příspěvková organizace. Dále byly projednány otázky časové působnosti této zásad. AR zrušila Interní normu částka 13/1990 „Zásady interního grantového systému na pracovištích ČSAV v roce 1991“, schválila Zásady interního grantového systému v AV ČR podle předloženého návrhu a uložila L. Kopřivovou vydat schválené zásady jako interní směrnici AV ČR.

První návrh rozpočtu Akademie věd ČR a rozdělení finančních prostředků na rok 1994 (bod IX) zdůvodnil V. Petrus a J. Seidl. V diskusi byla oceněna včasnost a pečlivost zpracování první verze rozpočtu, která již zahrnuje i návrh jeho rozdělení na jednotlivá pracoviště. Dále byly v diskusi vzneseny připomínky, které vyplýnuly z posuzování návrhu ve vědní oblasti humanitních a společenských věd. Bylo dohodnuto posoudit tyto problémy v užší pracovní skupině za účasti členů AR odpovědných za vědní oblasti. Dále bylo doporučeno, aby návrh rozpočtu byl pro jednání Akademického sněmu doplněn o pravidla rozdělení společných účelově určených finančních prostředků. Vyjasněny byly též otázky, týkající se mzdových limitů na pracovištích, výše částky navržené Fondu pro vydávání vědecké literatury a některé formální připomínky ke struktuře a textu návrhu. AR vzala na vědomí předložený návrh s připomínkami, pověřila pracovní skupinu ve složení: V. Pačes (svolavatel), V. Herold, K. Jungwirth, H. Illnerová, M. Mareš, V. Petrus, J. Kamarád a J. Seidl vyjasnit diskutované problémové okruhy a uložila V. Petrusovi po zapracování připomínek seznámit s návrhem ředitelů pracovišť a předložit na příští zasedání AR konečný návrh rozpočtu pro Akademický sněm.

AR schválila návrh upřesněního základního rozdělení pracovních úseků členů AR:

a) Prof. Ing. Rudolf Zahradník, DrSc., předseda AV ČR

- celkové řízení činnosti Akademie ve smyslu § 10, odst. (1)

- a (2) zákona o Akademii a čl. 28-30 Stanov AV ČR,

- člen předsednictva AR,

- předseda Dozorčí rady Grantové agentury AV ČR,

b) RNDr. Helena Illnerová, DrSc.

- výkon funkce místopředsedkyně AV ČR podle č. 30 Stanov AV ČR,

- člena předsednictva Akademické rady,

- vědeckoorganizační záležitosti pracovišť vědní oblasti o živé přírodě a chemických věd (4. sekce chemických věd, 5. sekce biologických a lékařských věd, 6. sekce biologicko-ekologických věd),

Do tohoto programu patří sledování sídelního a demografického vývoje na území Čech od pravěku do novověku, zkoumání struktury někdejší sídelní sítě, poznání vztahu mezi jednotlivými komponentami osídlení a vztahu osídlení k přírodnímu prostředí. Kromě vlastních archeologických dat jsou základem analýz mapové „vrstvy“ různých druhů. Jako příklad uvedeme některé z vrstev, které jsou v ARÚ právě digitalizovány pro potřeby dálších projektů: geologické podloží, půdní pokryv, současné vodní toky, vodní toky v předindustriálním období (rekonstruované na základě tzv. I. vojenského mapování 18. století), rybníky, rozsah současných sídel, sídla v 18. stol., zalesnění v 18. stol. a dnes, rozsah říčních niv a vlhkých území, hranice tzv. stoletých záplav, současné i historické komunikace, výškopis v intervalu 2 m, geobotanická rekonstrukční mapa, klimatické údaje aj. Význam některých „vrstev“ lze snadno odhadnout, jako v případě niv, v nichž naleziště mohou být budovány, nebo překryty mladšími sedimenty, a recentně vzniklých lesů, v nichž stoupá pravděpodobnost zjištění specifických archeologických pramenů (pravěkých mohyl, středověkých plužin). Důležitým sledovatelným aspektem je *hustota nalezišť* v závislosti na jednotlivých parametrech a automatická analýza tzv. *areál dostupnosti*, založená na rozboru přírodních zdrojů v předpokládaném zázemí sídlišť. GIS nejen umožňuje hromadné vyhodnocení takových areálů (konstrukce tzv. bufferů o zvoleném poloměru kolem každého naleziště), ale i kvalitativně nový přístup k jejich vymezení, a to v závislosti na skutečných prvcích krajiny (geomorfologie, vodní toky). K základním funkcím některých GIS patří i vymezení *areálů dohledu* ze zvolených bodů, rozvodí vodních toků, plochy záplavového území a dalších parametrů, významných pro pochopení vztahu člověka k přírodnímu prostředí.

Při řešení většiny uvedených problémů je nevyhnutelným předpokladem **vytvoření databáze známých archeologických informací z určitého teritoria**. ARÚ Praha disponuje v rámci svého archivu obrovským fondem nálezových zpráv (cca 60000 záznamů). Tento fond představuje jedinečný a (ve své ucelenosti) jediný zdroj nenahraditelných informací o rozšíření a charakteru archeologických nalezišť na území Čech. Strategie jednotlivých výzkumných projektů ARÚ na poli prostorové analýzy je proto koordinována tak, aby zároveň s řešením teoretických cílů byla postupně budována „národní archeologická databáze“, v konečné perspektívě pokrývající celé území Čech revidovanými a prostorově fixovanými údaji. Vytvoření takové databáze není dnes už technickým problémem, nýbrž především otázkou kapacit, potřebných k přípravě dat. V současné době ARÚ plně pokrývá evidenci probíhajících výzkumů na území Čech, jednorázové zpracování starších údajů by však vyžadovalo nasazení kapacit, které prozatím nejsou k dispozici.

Rovněž **digitalizace mapových podkladů** ve vhodném měřítku pro celé Čechy představuje náklady, pěsahující možnosti kterékoli jednotlivé instituce. Jako perspektivní řešení se proto jeví spolupráce s regionálními odbornými institucemi a orgány státní správy. Regionální instituce, které mohou snáze zpracovat dálší soubory archeologických nebo geografických dat, participují na jednotlivých projektech, přičemž jedním z výstupů je i postupně se tvorící národní databáze. Prvním pokusem tohoto druhu je právě dokončená archeologická **databáze okresu Chrudim**, vytvořená v systému GIS na zakázku odboru životního prostředí Okresního úřadu ve spolupráci ARÚ Praha a Výchočeského muzea v Hradci Králové. Významným výsledkem práce na databázách nalezišť je poznatek, že **efektivní páče o archeologické památky** nemůže vycházet pouze ze soupisu známých informací. Archeologická naleziště představují specifickou kategorii národního dědictví. Její zvláštnost spočívá zejména v tom, že chránit je nutno nejen ta naleziště, která jsou již známa (naopak, ta bývají často již zničena), nýbrž archeologické bohatství obecně, včetně té jeho časti, která je dosud skryta pod zemí a není konkrétně vymezitelná. **Ochrana archeologických památek** je proto neoddělitelně spojena s výzkumným úkolem poznání vztahů minulého osídlení ke krajině, umožňujícího kvalifikovanou *predikci výskytu archeologických nalezišť*. Řada dálších poznatků na tomto poli již byla shromážděna. Je např. známo, že pravěká sídliště nebývají příliš vzdálena od vodních toků, vyhýbají se svahům s větším sklonem, preferují určité typy geologického podloží a půd apod. Vymapování a průnik těchto parametrů v GIS je relativně snadné, přičemž výsledkem je odlišení malé části území, v němž pravděpodobnost výskytu nalezišť je velmi vysoká, od zbytku území, které je (alespoň v ohledu běžných archeologických nalezišť) víceméně sterilní.

Obecná predikce výskytu archeologických nalezišť ovšem plně neuspokojuje ani teoretický výzkum, ani zájmy jejich ochrany. V tomto ohledu je třeba postoupit dále, a GIS to plně umožňuje. Na příkladu detailně prozkoumaného území v mikroregionu **Vinořského potoka na Brandýsku** bylo např. možné zjistit nenáhodný vztah určitých typů krajinného reliéfu k výskytu sídlišť různých pravěkých období. Ukazuje se, že při lokaci pravěkého sídliště hrály roli nejen aspekty ekonomické, ale i sociální a symbolické, spojené zejména s umístováním sídlišť na terénních hranách či ostrožnách. **Digitální výškopisný model terénu**, jehož zhotovení se pro zkoumanou oblast nyní v ARÚ připravuje, umožní identifikaci těchto míst s mnohem větší přesností a stává se prostředkem, bez něhož není možné provádět provádět detailní predikce ve větším měřítku.

První zkušenosti ze zahraničí i z vlastních pokusů ukazují, že v **GIS** dostala archeologie mimořádně účinný nástroj. Tento nástroj je pochopitelně pouhým technickým prostředkem, nikoliv cílem bádání nebo zázračným vynálezem, který sám vyřeší problematiku, před níž archeologie stojí. Zcela jednoznačně však aplikace GIS umožňuje řešit stávající, odborné problémy na **kvalitativně nové úrovni**. Právem však lze očekávat i něco více: kladení nových teoretických otázek, které se s novou metodou vždy vynořují.

Martin Kuna, ARÚ AV ČR Praha

Čestné plakety AV ČR

V listopadu 1993 byla udělena zlatá čestná oborová plaketa Josefa Dobrovského doc. Dr. Karlu Jungwirthovi, CSc. „Jenom zatracenci píší slovníky,“ řekl prof. E. Skála, který přednesl laudatio, v němž uvedl vzápětí oslavencův úděl na pravou míru. Ve zkratce přítomným promítl bohatý život a připomněl práci vzácného vědce i člověka. Dr. Jungwirth se narodil ve Vsetíně na Moravě, je tedy krajancem Palackého. Studoval na gymnáziu ve Valašském Meziříčí, v letech 1931-1934 byl žákem lycée Carnot v Dijonu ve Francii, absolvoval Filosofickou fakultu Karlovy univerzity v Praze a v roce 1939 byl aprobován jako profesor na českých středních školách pro obory němčina a francouzština. Doktorát obhájil až po válce roku 1952, obhajobou kandidátské práce dosáhl hodnosti kandidáta věd. Docentem pro obor německého jazyka na VŠE byl ustanoven roku 1955. Rozsáhlá je jeho práce pedagogická: učil na pražských gymnáziích, působil v zemské školní radě v Praze, plných 27 let pracoval jako asistent, později jako docent katedry němčanských jazyků a katedry německého jazyka VŠE. Profesura mu byla po sovětské okupaci jako mnoha jiným slušným kolegům znemožněna. Z významnějších funkcí možno uvést práci redaktora časopisu „Cizí jazyky ve škole“, vedení katedry němčanských jazyků a později katedry německého jazyka na VŠE. V letech 1957-58 byl proděkanem pro vědeckou činnost obchodní fakulty VŠE. Byl i členem státních zkoušebních komisí, rigorózních komisí pro němčinu a zahraničním členem Grillparzerova ústavu ve Vídni. Rozsáhlá je jeho publikární a odborná činnost. Z počtu 52 titulů učebnic a učebních pomůcek pro studium německého jazyka na středních a vysokých školách možno uvést alespoň Základní mluvnicu němčiny, Česko-německou konverzaci, Němčinu v zahraničním obchodě. Úctyhodná je konečně i práce lexikografická. Jako student se podílel na přípravě Německo-českého slovníku Jankova a Siebenscheinova, v současné době spolupracuje na dalších dvou slovnících.

Jako člověk nejen mimořádně vzdělaný, ale i laskavý a uvážlivý, je Dr. Jungwirth bezpochyby osobností, jakých nebude pro konstrukci evropského domu nikdy dost. „Oslavenci přejí pevné zdraví,“ zakončil prof. Skála, „spojené s tím, abychom šťastně dokončili i oba slovníky nejnovější a předali štafetu nejen počítáčům, ale i další generaci, pro niž nás jubilant vykonal velmi mnoho.“

Zlatá čestná oborová plaketa AV ČR byla udělena také doc. Dr. Jacku Baluchovi, **velvyslanci Polské republiky v ČR**. „Baluch je bohemista, kritický bohemista,“ řekl při slavnostním aktu prof. Antonín Měšťan. „Vyzná se dobře v českém písemnictví, rozhodně líp než mnozí čeští bohemisté. V roce 1962 předložil magisterskou práci ‘Wolker v české meziválečné kritice’, léta 1965-66 strávil v Praze, v Ústavu české a světové literatury. V roce 1968 získal v Krakově doktorát prací o českém poetismu. Dva semestry vedl lektoráty polštiny a češtiny v západoněmeckém Würzburgu a v roce 1982 se v Krakově habilitoval prací ‘Kritický jazyk F. X. Šaldy’. Než se stal

Na snímku J. Plechatého předseda AV ČR R. Zahradník předává dr. Jacku Baluchovi, polskému velvyslanci v Praze, zlatou čestnou oborovou plaketu Josefa Dobrovského.

c) Doc. RNDr. Václav Pačes, DrSc.

- výkon funkce místopředsedy AV ČR podle čl. 30 Stanov AV ČR,
- člen předsednictva AR,
- oblast spolupráce s vysokými školami a vědecké výchovy,
- předseda Rady pro spolupráci s vysokými školami a přípravu vědeckých pracovníků,
- místopředseda ČKVH,

d) RNDr. Karel Jungwirth, DrSc.

- člen předsednictva AR,
- vědeckoorganizační záležitosti pracovišť vědní oblasti o neživé přírodě (1. sekce matematiky, fyziky a informatiky 2. sekce aplikované fyziky, 3. sekce věd o Zemi).

e) PhDr. Vilém Herold, CSc.

- člen předsednictva AR,
- vědeckoorganizační záležitosti pracovišť vědní oblasti společenských a humanitních věd (7. sekce sociálně ekonomických věd, 8. sekce historických věd, 9. sekce humanitních a filologických věd),
- předseda Komise pro vědecké informace,

f) Doc. RNDr. Jiří Niederle, DrSc.

- člen předsednictva AR,
- oblast zahraničních vědeckých styků a mezinárodní spolupráce,
- předseda Rady pro zahraniční styky,
- zástupce ČR v Radě CERN,

g) RNDr. Vladimír Petrus, CSc.

- finanční, hospodářské a organizačně technické záležitosti Akademie,
- předseda Ekonomické rady,

h) RNDr. Bedřich Velický, DrSc.

- člen předsednictva AR,
- předseda Vědecké rady AV ČR,

ch) Doc. PhDr. Miroslav Červenka, DrSc.

- zástupce člena Akademické rady odpovědného za oblast věd společenských a humanitních,
- součinnost v oblasti styku s veřejností, propagační a publikační činností,

i) RNDr. Milan Mareš, DrSc.

- zástupce člena Akademické rady odpovědného za oblast finančních, hospodářských a organizačně technických záležitostech Akademie,
- oblast informatizace Akademie,
- předseda Komise pro výpočetní techniku,

j) JUDr. František Novák, CSc.

- právní a legislativní záležitosti Akademie věd,
- předseda Legislativní komise,

k) Prof. RNDr. Emil Paleček, DrSc.

- oblast činnosti Grantové agentury AV ČR,
- styk s brněnskými pracovišti AV ČR,

l) RNDr. Jan Palouš, CSc.

- oblast vědecké ediční činnosti a nakladatelství Academia,
- sledování činnosti Rady Fondu pro vydávání vědecké literatury,
- sledování činnosti Rady pro popularizaci vědy,

m) PhDr. Svetozár Pantůček, CSc.

- styk s veřejností, propagační a publikační činnosti AV ČR,
- předseda Tiskové rady,
- vedoucí redaktor Akademického bulletinu,
- zástupce AV ČR ve Správní radě Českého literárního fondu,

n) RNDr. Antonín Sochor, DrSc.

- zástupce člena Akademické rady odpovědného za oblast věd o neživé přírodě,
- bytové záležitosti AV ČR,
- předseda Bytové komise AV ČR,

o) Doc. MUDr. Josef Syka, DrSc.

- styk s Radou vlády pro podporu vědecké činnosti a vývoje technologií (místopředseda Rady),
- zástupce člena Akademické rady odpovědného za oblast mezinárodní spolupráce,
- zástupce AV ČR v ICSU,

p) Ing. Milan Šolc, DrSc.

- zástupce členky Akademické rady odpovědné za oblast věd o živé přírodě a chemických věd - oblast společných servisních pracovišť AV (s výjimkou nakladatelství Academia).

R. Zahradník informoval o podepsaných mezinárodních dohodách mezi AV ČR a zahraničními institucemi v období října až prosince 1993 (bod XI). AR schválila podepsání dohody o vědecké spolupráci mezi AV ČR a mexickou Akademii věd ze dne 30.10.1993, dohody o spolupráci mezi AV ČR a Akademii pro vědu a technologie Egypské arabské republiky ze dne 19.11.1993, dohody o spolupráci mezi AV ČR a Slovenskou akademii věd ze dne 25.11.1993 a ujednání o vědecké spolupráci a prováděcí protokol mezi AV ČR a Akademii společenských věd Číny na léta 1994-96 ze dne 6.12.1993. AR uložila J. Niederlovi vypracovat upřesňující podmínky výměny podle čl.6 uzavřené dohody s mexickou Akademii věd, informovat pracoviště AV ČR o uzavřených dohodách a zajišťovat jejich plnění.

K návrhu změny názvu Ústavu geotechniky AV ČR (bod XII) uvedl A.

Sochor, že po jednání s ředitelem a vědeckou radou pracoviště byl dohodnut název Ústav struktury a mechaniky hornin. V diskusi bylo doporučeno zabývat se koncepcí ústavů AV ČR orientovaných na geologický výzkum. AR vyslovila souhlas se změnou názvu Ústavu geotechniky AV ČR na Ústav struktury a mechaniky hornin (ÚSMH) AV ČR s účinností od 1.1.1994 a uložila L. Kopřivové, aby po dohodě s K. Jungwirthem zajistil úpravu zřizovací listiny a učinil potřebné úkony, týkající se změny názvu tohoto pracoviště.

Návrh na zřízení **Legislativní komise, poradního orgánu Akademické rady AV ČR, a její složení (bod XIII)**, vycházející z dřívějších jednání AR, uvedl F. Novák. V rozpravě byly dohodnuty změny v navrhovaném složení tohoto orgánu. AR podle čl. 19 písm. l) zřídila Legislativní komisi jako poradní orgán AR ve složení: JUDr. František Novák, CSc. (AR) - předseda, JUDr. Jan Bárta, CSc. (ÚSP AV ČR), RNDr. Slavoj Černý, CSc. (ÚFCH JH AV ČR), Ing. Pavel Chrástka, DrSc., Ph.D. (ÚFP AV ČR), RNDr. Helena Illnerová, DrSc. (místopředsedkyně AV ČR), Ing. Karel Klusáček, CSc. (ÚCHP AV ČR), PhDr. Petr Nejdely (ÚJC AV ČR), PhDr. Stanislav Provazník, CSc. (FLÚ AV ČR), Ing. Prokop Sedláček (ÚT AV ČR), JUDr. Josef Skála, CSc. (ÚSP AV ČR), doc. PhDr. František Šmahel, DrSc. (HIÚ AV ČR), JUDr. Miroslav Šmidák (KAV ČR), Ing. Milan Šolc, DrSc. (AR), RNDr. Bedřich Velický, CSc. (AR a VR), RNDr. Jiří Velemínský, DrSc. (VR), zástupce mimopražské základny (doporučí E. Paleček), Mgr. Jitka Šulcová (KAV ČR) - tajemnice. AR dále zrušila pracovní skupinu pro přípravu návrhu zásad nového zákona o AV ČR, zřízenou usnesením 6.zasedání AR z 11.5.1993 (bod III/11) s tím, že její úkoly převezme nově zřízená Legislativní komise.

S. Pantůček informoval o výsledku **posouzení koncepce a finančního zajištění Akademického bulletinu (bod XIV)** v návaznosti na závěry z 13.zasedání Akademické rady. AR vzala na vědomí důvodovou zprávu, schválila hrubý nárys koncepce Akademického bulletinu a uložila V. Petrušovi zajistit finanční prostředky pro vydávání Akademického bulletinu ve výši letošního roku zvýšené o procento inflace.

AR dále projednala orientační program své činnosti na 1.pololetí 1994, bytové záležitosti a některé hospodářské otázky. Závěrem jednání si členové AR vyměnili zkušenosti z práce ve svěřených úsecích. Šlo především o otázky pravidel hospodaření s majetkem ústavu, pravidel kontroly a vyučování na vysokých školách.

ARCHEOLOGIE A GIS

Když byla v 70. letech definována „**prostorová archeologie**“ jako specifický okruh otázek, týkajících se prostorového uspořádání archeologických nálezů a nalezišť, měla evropská archeologie k dispozici jen několik počítaců v elitních vědeckých institucích. Během 80. let se tato situace podstatně změnila a dnes patří počítacům k základní výbavě každého archeologického pracoviště ve světě i u nás. Prostorová analýza archeologických dat získala meziříčí nový, mimořádně výkonný druh softwaru, tzv. geografické informační systémy (GIS). GIS, software vyvinutý v USA během 80. let pro potřeby státní správy, armády, ochrany životního prostředí aj., se v archeologii velmi rychle šíří. Je tomu tak zejména proto, že zde existuje tradice i nezbytnost posuzování dat v jejich geografickém kontextu a prostorovém uspořádání obecně, a to v rámci teoretického výzkumu i péče o archeologické kulturní dědictví.

GIS jsou komplexní databázové systémy, umožňující sběr, uchovávání, analýzu a prezentaci prostorových dat a doprovodných informací. V současné době existují desítky softwarových produktů typu GIS, lišící se zaměřením, výkonností, způsobem digitalizace dat a, pochopitelně, i cenou. V České republice se první GIS objevily na počátku 90. let v různých resortech státní správy (zejména v resortu životního prostředí) a ve výzkumných ústavech. Zdá se, že zatím nejčastěji se objevuje GIS ARC/INFO, který vyhovuje především požadavkům správních institucí, ve verzí pro osobní počítacé však postrádá některé důležité analytické funkce. Z těchto důvodů bývá na výzkumných pracovištích kombinován s jinými druhy GIS, např. s levnějším, nekomerčně distribuovaným výrobkem analytickeho zaměření, IDRISI. Podstata GIS spočívá v digitalizaci mapových podkladů, rozdělených na „vrstvy“ (coverage). Jednou vrstvou je např. vodní síť, další zachycuje kvalitu půdy, jiná může obsahovat polohu pravěkých osad. Kombinací libovolně vybraných vrstev vzniká na počítači mapa. Tvorba map ovšem není hlavním úkolem GIS. V jeho rámci lze jednotlivé vrstvy spojovat i protinat, přiřazovat k prvkům vrstev další informace, zjistit délky linií, rozlohu plošných prvků i vzdálenost mezi prvky, vyhledat všechny prvky uvnitř vybrané plochy atd. Tyto možnosti lze v archeologii využít zhruba ve třech oblastech: 1) k analýze prostorového uspořádání dat a jejich vztahu k přírodnímu prostředí; 2) při evidenci dat pro potřeby archeologického výzkumu a ochrany archeologických nalezišť; 3) pro vizualizaci výsledků, např. v podobě trojrozměrného modelu krajiny.

V české archeologii se GIS v podobě PC ARC/INFO objevil poprvé v ARÚ Praha koncem r. 1992. Oddělení prostorové archeologie ARÚ tím získalo důležitý prostředek k řešení hlavních bodů svého výzkumného programu.

docentem bohemistiky na Jagellonské universitě v Krakově vydal v roce 1973 práci, Česká literatura let 1918-1968). Zajímá ho především česká literatura našeho století. V letech 1987-88 strávil několik měsíců ve Vídni, kde připravoval polské překlady z díla Jana Patočky. Ze starší české lyriky připravil výbor 'Dřevo se listem odívá'.

Jeho vědecká a pedagogická dráha byla poprvé přerušena represemi proti svobodomyslným příslušníkům polské inteligence po vyhlášení tzv. válečného stavu v Polsku. K druhému přerušení jeho vědecké a pedagogické kariéry došlo ve chvíli, kdy nekomunistické Polsko mělo vyslat do nekomunistické Prahy nového velvyslance. Naštěstí padla volba na doc. Jacka Balucha. Od té doby je mezi námi.

My Češi mu máme za co děkovat. Vrátili se jako docent bohemistiky jednou zase na Jagellonskou universitu v Krakově, přestane být polským velvyslancem v Praze - stane se zato velvyslancem české kultury v Polsku. Našim přítelem zůstane, ať už působit kdekoli."

Soutěž

Rakouská Akademie věd vypisuje soutěž s finanční odměnou:
O čem a jakým způsobem by měla informovat encyklopédie o současném Rakousku?

1/ Podmínky účasti:

Soutěž je otevřena pro každého bez ohrazení věku nebo státní příslušnosti. Mohou se účastnit jednotlivci i skupiny.

2/ Úkol:

Očekává se, že práce (ne více než 50 stran) bude skizzou konceptu encyklopédie o dnešním Rakousku. Měla by mít obsahovat:

- návrh vnitřního uspořádání encyklopédie, např. hesla
- návrh abecedního, tématického nebo jiného uspořádání oddílů, s přihlednutím k makrostrukturám podobných lexikonů nebo encyklopédí
- návrhy na funkční využití podobné encyklopédie a úvahu o jejím využití čtenářem/kupcem/uživatelem
- návrh rozsahu a technického i organizačního uskutečnění záměru

3/ odměna a práva

nejlepší práce bude odměněna 100 000 öS. Rozhodnutí o hlavní ceně, stejně jako o dalších uznáních, provede porota Rakouské Akademie věd pod dohledem právních poradců. Rakouská Akademie věd si vyhrazuje právo ponechat si zaslávané práce po dobu jednoho roku až do definitivního rozhodnutí. Rakouská Akademie věd si také ponechává právo přizvat podle úvahy vybrané účastníky soutěže ke spolupráci na zmíněné encyklopédii.

4/ Termín:

uzávěrka přihlášek 31. ledna 1994

Kontaktní adresa: Rakouská Akademie věd, sekretariát předsedy, dr. Ignaz Seipel - Platz 2, A-1010 Wien.

KALEIDOSKOP AB 94 ** KALEIDOSKOP AB 94

International School for Advanced Studies v Terstu přijímá do konce března 1994 přihlášky k postgraduálnímu studiu v oborech: funkční analýza a aplikace, matematická fyzika, elementární částice, biofyzika, geometrie, astrofyzika, teorie pevných látek a molekulární genetika. Informační leták na kontaktní adresu.

Centro Internazionale di Studi di Architettura Andrea Palladio di Vicenza pořádá ve dnech 20.- 25.6.94 mezinárodní seminář Giuseppe Terragni (přihlášky přijímá centrum do 31.3. na adresu C.P. 835, 36100 Vicenza, Italia, fax 0039 0 444 322869), a 5.- 16.9. XXXVI. mezinárodní kurs historie architektury **Andrea Palladio - the development of a project (1508-1580)**. Žádost o stipendia na kurs se přijímají do 16.5., přihlášky do 1.7.

NATO Advanced Study Institute pořádá v Les Houches dva kurzy teoretické fyziky: **Mesoscopic Quantum Physics** 28.6. - 29.7. a **Fluctuating Geometries in Statistical Mechanics and Field Theory** 2.8. - 9.9.94. Podrobné informace získáte na kontaktní adresu.

Latin America in the World: Environment, Society and Development je název regionální konference IGU, která se bude konat v Havani 31.7. - 5.8.1994. Informační brožura a formulář přihlášky - viz kontaktní adresu.

University of Warwick společně s Oxfordskou universitou připravuje na 9.-30. července 13. mezinárodní kurs řízení vyššího vzdělávání. Podrobnosti na kontaktní adresu.

Holandsko založilo v roce 1990 **Program technické spolupráce pro střední a východní Evropu**, zaměřený na podporu tržní ekonomiky, pluralitní demokracie a ústavnosti a na zlepšení spolupráce v oblasti ekonomické, vzdělávací, sociální, kulturní, humanitární, zemědělské a životního prostředí. V ČR koordinuje tento program Centrum pro zahraniční pomoc při Ministerstvu hospodářství. V roce 1994 poskytne holandská vláda ČR asi 6

milionů guldenů. Předpokládá se, že program bude pokračovat i v dalších letech, a zájemci se mohou obracet na paní Dr. J. Bystřickou, MŠMT, Karmelitská 7, 118 12 Praha 1 - fax 5193 796, telefon 5193 242.

Mezinárodní společnost pro studium osmnáctého století (ISECS) připravuje seminář (Paříž, 1.- 31.8.94). Vědci z východních zemí dostanou měsíční stipendium a ubytování zdarma v centru města. Podmínky na kontaktní adresu.

THE CENTRE FOR OUR COMMON FUTURE je nadace založená v roce 1988 v Ženevě s cílem pomoci ochraně životního prostředí. Vydává měsíční zpravodaj **The Independent Sectors Network** - čísla za září až listopad jsou na kontaktní adresu.

V červenci 1993 zahájilo svou činnost **Czech and Slovak Service Center (1511 K Street, N.W., Suite 1030, Washington, D.C. 20005)**, fax 202 638-5308, telefon 202 638-5505. Poskytuje různé služby včetně podpory vědecké a technické spolupráce, pomáhá americkým společnostem vyhledávat české a slovenské odborníky pro jejich projekty u nás a organizuje jazykové kurzy. Působí na celém území Spojených států.

Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS) nabízí dvouměsíční pobytová stipendia specialistům ze střední a východní Evropy (věk 35-55 let). Hradí i cestovné. Přihlášky na 1. březen (říjen - listopad 1994) je třeba podat do **konce ledna**.

Řecko - pobytová stipendia NATO od 3 týdnů do 6 měsíců pro vědecké pracovníky s hodností PhD. Přihlášku je třeba podat 3 měsíce před zamýšleným datem nastupu.

Světové forum **Udržitelný rozvoj měst** se připravuje na 24.6. až 3.7.94 v Manchesteru. Adresa sekretariátu: **Global Forum 94, Eastgate, Castle Street, Castlefield, Manchester M3 4LZ, UK**, fax (44-61) 234 3743. Informační leták a formulář přihlášky jsou k dispozici na kontaktní adresu.

MAYO FOUNDATION, Rochester, Minnesota nabízí pětiletá stipendia pro multidisciplinární výzkum v rámci **Women's Cancer Program**. V prosinci 1994 se bude v Gentu konat evropská konference o sledování práv dětí. Předběžné přihlášky a abstrakty přednášek přijímá do konce března **Children's Rights Centre, European Conference Monitoring, Liliane van Loo, Henri Dunantlaan 2, B-9000 Gent**.

Není-li uvedeno jinak, bližší informace o zahraničních akcích podá p. A. Štysová, Kancelář AV ČR, Národní 3, Praha 1, telefon 24220384-400, linka 480.

Dvě mezinárodní prestižní ceny z oblasti ekologie a ochrany přírody v závěru roku 1993 do České republiky

Při slavnostním aktu v průběhu XXVII. **Generální Konference UNESCO** převzal Prof. Ing. Jan Jeník, vedoucí katedry botaniky Přírodovědné fakulty UK, dlouholetý pracovník Botanického ústavu bývalé ČSAV, předseda Českého národního komitétu pro mezinárodní program UNESCO Člověk a biosféra, z rukou Generálního ředitelství UNESCO pana Federico Mayora prestižní cenu UNESCO Sultana Qaboze za vynikající výsledky v oblasti výzkumu, výuky a popularizace ekologie a ochrany životního prostředí, mezi nimiž zásluhy o rozvoj programu Člověk a biosféra, především koncepce biosférických rezervací UNESCO, stojí na jednom z předních míst. Ve svém děkovném projevu ke slavnostnímu shromáždění prof. Jeník prohlásil, že cenu přijímá též jménem českých kolegů z **Akademie věd, univerzit a oblasti ochrany přírody**, kteří aktivně působili v řadě projektů UNESCO a bez jejichž přispění by jeho práce nebyla naplněna.

Dne 30. listopadu 1993 v sídle Rady Evropy ve Štrasburku převzal vědecký pracovník Českého ústavu ochrany přírody, viceprezident Světové unie ochrany přírody (IUCN) RNDr. Jan Čefovský, CSc, zlatou medaili Peter Joseph Lenné, která mu byla udělena Nadaci Johanna Wolfganga von Goethe ve Švýcarsku za zásluhy v ochraně přírody jak v měřítku národním ve výzkumu a hnutích spojených s výchovou a popularizací ekologie, tak v měřítku mezinárodním v hodnosti viceprezidenta Světového svazu ochrany přírody (IUCN). Dr. Jan Čefovský je dlouholetým členem a spolupracovníkem národního komitétu pro mezinárodní program UNESCO Člověk a biosféra a široké veřejnosti je znám zejména ze svého působení v Českém rozhlasu v redakci Meteor.

Vydává:
Tiskové oddělení Kanceláře AV ČR
Národní 3, Praha 1
Odpovědný redaktor: Svetozár Pantůček
Redakce: Šylva Daníčková
tel.: 24 24 05 14
Sazba: Fortuna, středisko fotosazby, Praha
Tisk: Academia Praha
Číslo vychází 13.1.1993